

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Башкортостан

Муниципальное казенное учреждение районный отдел образования МР

Салаватский район РБ

МОБУ СОШ с.Янгантау

РАССМОТРЕНО
ШМО начальных классов

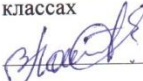
 Муллахметова Р.А.

Протокол № 1

от "29" 08.2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам.директора по УВР в начальных
классах

 Каримова З.Ф.

от "30" 08. 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Гимранов Ф.Ф.

Приказ № 217

от "30" 08.2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета

Государственный (башкирский) язык
Башкортостан

Республики

для 1 класса начального общего образования
на 2023\2024 учебный год

Составитель: Низаметдинова Айгуль Мударисовна
учитель начальных классов

Янгантау 2023г.

АҢЛАТМА ЯЗЫУ

“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” (дөйөм белем биреү ойошмаларының 1-4 класы өсөн) укыу предметынан өлгө эш программаһын төзөүзә түбәндәге документтар хокуки-норматив нигеҙ булып торзо:

- 1) Рәсәй Федерацияһының Конституцияһы;
- 2) 2012 йылдың 29 декабренән “Рәсәй Федерацияһында белем биреү” (үзгәртеүзәр һәм тулыландырыузар менән) 273-сө федераль законы;
- 3) 1991 йылдың 25 октябренән 1807-1-се “Рәсәй Федерацияһы халыктары телдәре тураһында” Рәсәй Федерацияһы законы (үзгәртеүзәр һәм тулыландырыузар менән);
- 4) Башланғыс дөйөм белем биреүҙең федераль дәүләт белем биреү стандарты (2021 йылдың 31 майында Рәсәй Федерацияһы Мәғариф министрлығының 286-сы приказы менән раҫланған);
- 5) Башланғыс дөйөм белем биреүҙең яҡынса төп белем биреү программаһы (дөйөм белем биреү буйынса федераль укыу-методик берекмә карары, 2022 йылдың 18 мартындағы 1/22-се протокол менән раҫланған);
- 6) Тәрбиә биреүҙең яҡынса программаһы (дөйөм белем биреү буйынса федераль укыу-методик берекмә карары, 2022 йылдың 23 июнендәге 3/22-се протокол);
- 7) Рәсәй Федерацияһы Мәғариф министрлығының 2019 йылдың 1 октябрендәге коллегия ултырышында раҫланған Рәсәй Федерацияһы халыктарының туған телдәрен укытыу концепцияһы;
- 8) Республика Башлығының 2020 йылдың 30 декабрендәге 613-сө Указы менән раҫланған Башкортостан Республикаһының дәүләт телдәрен һәм Башкортостан Республикаһы халыктарының туған телдәрен укытыу концепцияһы;
- 9) Башкортостан Республикаһы Конституцияһы (үзгәрештәр һәм өстәмәләр менән);

10) 2013 йылдың 1 июлендәге 696-з һанлы «Башкортостан Республикаһында мәғариф тураһында» Башкортостан Республикаһы Законы (үзгәрештәр һәм өстәмәләр менән).

“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” уҡыу предметы Башкортостан Республикаһы территорияһында урынлашкан дәүләт һәм муниципаль белем биреү ойошмаларында Башкортостан Республикаһы кануниәте һәм башланғыс дөйөм белем биреү Федераль дәүләт белем биреү стандартына ярашлы “Туған тел һәм туған телдә әзәби уҡыу” предмет өлкәһе сиктәрендә бәлиғ булмаған уҡыусыларҙың ата-әсәләренән (законлы вәкилдәренән) ғаризаһына ярашлы өйрәнелә.

Программа нигезенә Федераль дәүләт белем биреү стандартының методологияһы булған системалы-эшмәкәрлеккә караш һалынған. Программа Өлгө тәрбиә программаһында кабул ителгән өстөнлөклә максаттарға һәм уҡытыусыларға “Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” уҡыу предметынан эш программаһын төзөүҙә методик ярҙам күрһәтеүгә йүнәлтелгән.

Программа уҡыу йылдары буйынса уҡытыу предметының йөкмәткеһен, «Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» дәрес саралары менән уҡыусыларға белем, тәрбиә биреү һәм үстөрөүҙең төп методик стратегияларын билдәләй.

Программа уҡытыусыға түбәндәге мөмкинлектәрҙе бирә:

1. Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) телен уҡытыу процесында башланғыс дөйөм белем биреүҙең Федераль дәүләт белем биреү стандарттарына ярашлы шәхсән, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләренә ирешеүҙә заманса карашты тормошҡа ашырырға;
2. Төп хокуки документтарға ярашлы “Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” уҡыу предметының

йөкмәткеһен уҡыу йылдарына ярашлы планлаштырырға һәм алдан көтөлгән һөҙөмтәләргә билдәләргә;

3. Календарь-тематик план төзөгәндә конкрет кластың үзенсәлектәрен иҫәпкә алырға, уҡыу материалын үзләштереү өсөн тәкдим ителгән төп эшмәкәрлек төрҙәрен һәм сәғәттәргә темаларға яҡынса бүлеү өлгөһөн файҙаланырға.

“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” уҡыу предметына дөйөм кылыкһырама

Программаның йөкмәткеһе башланғыс дөйөм белем биреү Федераль дәүләт белем биреү стандарттарындағы “Туған тел һәм туған телдә әҙби уҡыу” предмет өлкәһе талаптарына ярашлы башланғыс дөйөм белем биреү программаһы һөҙөмтәләренә ирешергә йүнәлтелә.

“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” уҡыу предметын өйрәнеү гуманитар циклдағы башка уҡыу предметтары менән предмет-ара бәйләнештә тормошҡа ашырыуҙы күҙ уңында тоталар.

Башкортостан Республикаһы Конституцияһына һәм “Башкортостан Республикаһы халыҡтары телдәре” законына ярашлы, ике дәүләт телен белеү республикала йәшәүсә халыҡтар араһындағы килешеп йәшәүҙең нигеҙен тәшкил итә. Мәктәптә белем биреү шарттарында дәүләт (башкорт) теле аралашыу сараһы һәм уҡыусыларға әхлаки тәрбиә биреү ысулы буларак күзаллана. Аралашыу сараһы буларак дәүләт (башкорт) телен белеү уҡыусыларҙа көндәлек тормошта аралашырға, уларҙы күп милләтле йәмғиәттә аңлашып һәм хеҙмәттәшлек итеп йәшәргә һәләтле һәм әҙер итә.

“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” предметының үзенсәлегә, уҡыу процесының аралашырға өйрәтەرгә йүнәлтелгән булыуы, башка предмет өлкәләре менән бәйләнештә уҡыусыларҙың ике дәүләт телендә лә иркен аралашыуы тел шәхес булып үҫешенә булышлыҡ итә.

Башланғыс мәктәптә рус һәм башкорт, шулай ук сит телдәрҙе өйрәнеү уҡыусыларға үзәргә билдәле этноска, Рәсәйҙең граждандар йәмғиәтенә һәм халыҡ-ара берләшмәгә карағанлығын аңларға булышлыҡ итә.

Дәүләт (башкорт) телен уҡытыу универсаль уҡыу ғәмәлдәрен формалаштырыуға нигеҙ һала. Уҡыусылар белем биреү эшмәкәрлегенә мәғәнәһен һәм әһәмиәтен аңлай, белем алырға, телдә үзләштереүгә үзәллы эшләргә өйрәнә, был артабанғы үсеш һәм үз-үзәндә камиллаштырыу өсөн нигеҙ булып тора.

«Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» предметының йөкмәткеһе уҡыусыларҙың дәүләт (башкорт) телен милли мәҙәниәттә танып белеү һәм унда үз-үзәндә күрһәтеү коралы буларак өйрәнеүгә ихтыяжын кәңәғәтләндереүгә йүнәлтелгән.

«Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» дәресен өйрәнеүгә максаты һәм бурысы

«Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» дәресен өйрәнеүгә максаты - уҡыусыларҙа социаль-көнкүреш, уҡыу-хезмәт һәм социаль-мәҙәни өлкәләргә башкорт телендә аралашыу мөмкинлеген тәмин итеүсә коммуникатив компетенция булдырыу. «Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» уҡыу предметын өйрәнеүгә бурыстары:

- тел йөрөтөүселәр менән үзәргә телмәр мөмкинлектәре һәм ихтыяждары кимәлендә аралашыу һәләтен һәм әзерлеген формалаштырыу: телдән һөйләшеү һәм фекер алышыу, язма рәғештә (уҡыу һәм языу), телдән һәм язма формала шәхес-ара һәм мәҙәни аралашыу оғталығын арттырыу;

- балалар фольклоры һәм матур әҙәбиәт, мәҙәни пландағы материалдар менән танышыу аша башкорт мәҙәниәтенә ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбиәләү;

- уҡыусыларҙың лингвистик аң даирәһен киңәйтеү; уҡыусыларға аңлайышы һәм дәүләт (башкорт) телендә телдән, язма телмәргә үзләштереү өсөн кәрәкле лингвистик күзаллауларҙы элементар кимәлдә үзләштереү;

- тел системаһы менән танышыу һәм уның нигеҙендә төп лексик, грамматик, стилистик, орфоэпик, орфографик һәм пунктуацион ҡалыптарын булдырыу; уҡыусының тел күренештәрен һәм факттарын анализлауға һәм баһалауға һәләттен арттырыу;

- тел факттарын айырыу, анализлау, классификациялау ҡалыбын формалаштырыу, уларҙы норматив, хәлдең һәм аралашыу өлкәһенең тап килеүе карашынан баһалау; текст менән эшләү, төрлө сығанаҡтарҙан мәғлүмәт эزلәү, уны төрлө типтағы үҙаллы булдырылған фекерҙәрҙә тапшырыу;

- уҡыусыларҙың рухи донъяһын, дөйөм кешелек киммәттәрен формалаштырыу, туған тел аша кешелектең мәҙәни киммәттәренә ылыҡтырыу.

**«Башҡортостан Республикаһының дәүләт (башҡорт) теле» уҡыу
предметы буйынса яҡынса эш программаһының төп йөкмәткеле
йүнәлештәре**

Дәүләт (башҡорт) теле курсында түбәндәге йөкмәткеле йүнәлештәр айырыла:

- телмәр эшмәкәрлегенең төп төрҙәрендә (тыңлау, һөйләшеү, уҡыу, яҙыу) коммуникатив ҡалыпты формалаштырыуға булышлыҡ иткән «Телмәрҙе үстөрөү» йөкмәткеле йүнәлеше;

- «Лингвистик белем нигеҙҙәре» йөкмәткеле йүнәлеше башҡорт теленең фонетикаһы, лексикаһы, грамматикаһы өлкәһендә тел күнекмәләрен формалаштырыуға булышлыҡ итә. Ике йөкмәткеле йүнәлеш тә үз-ара бәйләнгән, һәм уларҙың береһенең булмауы «Башҡортостан Республикаһының дәүләт (башҡорт) теле» уҡыу предметының берҙәмлеген боза.

Эш программаһын төзөүселәр уҡыу материалын өйрәнеүҙең эзмә-эзлеләген, күләмен, эшмәкәрлек төрҙәрен үз аллы билдәләй ала.

«Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле»

предметының укыу планындағы урыны

Федераль дәүләт башланғыс дөйөм белем биреү стандартына ярашлы, «Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» укыу предметы «Туған тел һәм туған телдә әзәби укыу» предмет өлкәһенә карай.

Дәүләт телдәрендә укытыу, дәүләт телдәрен өйрәнеү Федераль дәүләт белем биреү стандарттарына ярашлы алып барыла һәм дәүләт аккредитацияһы үткән төп белем биреү программалары сиктәрендә башкарыла.

Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) телен өйрәнеү башланғыс кимәлдә 136 сәғәт күләмендә каралған: 1-4-се кластарға йылына 34 сәғәт (азнаға 1 сәғәт).

Белем биреү программаһын дәүләт санитар-эпидемиологик кағизәләр һәм нормативтар талаптарын үтәп, дәрестән тыш һәм ғәзәттән тыш эшмәкәрлек аша мәғариф учреждениеһы ғәмәлгә ашыра. Белем биреү ойошмаһы мәғариф мөнәсәбәттәрендә катнашыусыларға дәрестән тыш эшмәкәрлектән төрлө формаларын һайлау мөмкинлегә бирә. Дәрестән тыш эшмәкәрлек белем биреү мөнәсәбәттәрендә катнашыусыларҙың һайлауына ярашлы ирекле нигеҙҙә ойошторола.

Мәғариф учреждениеһы белем биреү мөнәсәбәттәрендә катнашыусылар әзерләгән пландың бер өлөшө иҫәбенә укыу предметын өйрәнеү өсөн бүленгән сәғәттәр һанын үзаллы арттырырға хокуклы. Федераль дәүләт башланғыс дөйөм белем биреү стандартына ярашлы, мәғариф һөҙөмтәләренә карата бер нисә талап мәғлүмәт технологияларын кулланыу кәрәклегә менән туранан-тура бәйләнгән. Дәүләт (башкорт) теле дәрестәрендә кулланыу өсөн цифрлы һәм электрон белем биреү ресурстары «Мәғлүмәт ресурстары» кушымтаһында бирелгән.

«Башкортостан Республикаһы дәүләт (башкорт) теле» укыу

предметының йөкмәткеһе

Башкортостан - минең тыуған ерем.

Телмәрзе үстөрөү. Күп милләтле Башкортостан Республикаһы. Дәүләт (башкорт) теле. Башкортостан Республикаһының дәүләт символикаһы. Дәрәслек менән танышыу. Башкортостан тураһында видеоролик.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Тел тураһында дөйөм төшөнсә. Һөйләү телмәре һәм язма телмәр.

Исәнләшергә өйрәнәбез.

Телмәрзе үстөрөү. Кыска сәләмләү репликаларын тыңлау. Укытыусы артынан сәләмләү һүҙҙәрән кабатлау. Һүрәттәр менән эшләү, әкиәт геройҙарын билдәләү.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Һөйләм һәм һүз. График схемаларҙы файҙаланып, телмәрзе Һөйләмдәргә, Һөйләмдәрзе һүҙҙәргә, һүҙҙәрзе ижектергә таркатыу.

Өйзәгез, танышайыҡ.

Телмәрзе үстөрөү. Сәләмләү һүҙҙәрән кабатлау. Кыска диалогтар тыңлап аңларға өйрәнөү. «Һинең исемең нисек?» һорауын өйрәнөү, яуап төҙөү: “Минең исемем....”

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәре: **һ, ғ, ҙ.**

Мин танышам

Телмәрзе үстөрөү. 1-10-ға тиклем иҫәп. Кыска репликаларҙы тыңлау. «Һиңә нисә йәш?» һорауын өйрәнөү һәм яуап төҙөү: «Миңә... йәш».

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Алфавит, башкорт һәм урыс телдәрәндә әйтелештәре айырылған **Аа, Оо, Ыы, Ээ, Вв** (у) хәрефтәрән өйрәнөү.

Мин һәм минең ғаиләм

Телмәрзе үстөрөү. Ғаилә тураһында диалог тыңлау. Ғаилә ағзаларының атамалары менән танышыу. Өндәр менән тизәйткестәр өйрәнөү. Сюжетлы

картина буйынса һүззәр һәм һөйләмдәр схемаһын төзөү, һүззәргә өн анализы яһау.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Һүззең башында, уртаһында һәм аҙағында өндәрҙең урынын билдәләү, әйтергә өйрәнеү. **Әә, Өө, Үү, Һһ** хәрәфтәрен өйрәнеү.

Мәктәптәге тормошом.

Телмәрҙе үстәрәү. Мәктәп, класс тураһында текстар тыңлау. Укыу кәрәк-ярактарын, төстәрҙе, азык-түлектә аңлаткан һүззәрҙе өйрәнеү. «Нимә яратаһың?» һорауын үзләштерәү, яуап биреү: «Мин яратам...» Ижектер, һүззәр укый белеү оҫталығын тәрбиәләү.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Һүззең башында, уртаһында һәм аҙағында өндәрҙе ишетәү, әйтергә өйрәнеү. **Ғғ, Кк, Җҗ, ҫ, ң** хәрәфтәрен өйрәнеү.

Мин уйнарга яратам

Телмәрҙе үстәрәү. Уйынсыктар тураһындағы текстты тыңлап аңлау. Тема буйынса лексик берәмектәрҙе үзләштерәү. Таныш лексика менән булған репликаларҙы тәржемәләү. Төрлө типтағы ижектерҙе укыу.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Дифтонгыларҙы өйрәнеү: **йү, йо, йө.** Текстта төшөп калған һүззәрҙе тултырыу.

Тәбиғәтте өйрәнәм

Телмәрҙе үстәрәү. Емеш-еләк һәм йәшелсә тураһындағы текстты тыңлап аңлау. «Минең яраткан йәшелсәләрем» темаһы буйынса лексик берәмектәрҙе үзләштерәү. «Йәшенмәк» уйыны. Йыл мизгелдәре тураһында һөйләмдәр төзөү. Укыу ҡағизәләрен аңлау һәләтен ҡамиллаштырыу: төрлө типтағы ижектерҙе, дифтонгыларҙы укыу.

Лингвистик белем нигеҙҙәре. Дифтонгыларҙы өйрәнеү. Алдан өйрәнелгән дифтонгыларҙы кабатлау.

Белемде контролләү. Өйрәнелгән материалды кабатлау, контроль эш үткәрәү, хаталарҙы төҙәтәү.

**“БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҢЫНЫҢ ДӘҮЛӘТ
(БАШКОРТ) ТЕЛЕ” УКЫУ ПРЕДМЕТЫН БАШЛАНҒЫС ДӨЙӨМ
БЕЛЕМ БИРЕҮ КИМӘЛЕНДӨ ҮЗЛӘШТЕРЕҮЗЕҢ
ПЛАНЛАШТЫРЫЛҒАН ҺӨЗӨМТӨЛӨР**

ШӘХСӘН ҺӨЗӨМТӨЛӨР

Башланғыс мәктәпте тамамлаусы укыусыларзың “Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” укыу предметын үзләштереүенә **шәхсән һөзөмтәләре:**

- укыусыларзың рухи киммәттәргә таянып эш итергә әзер булыуы һәм түбәндәге өлкәләргә шуларға нигезләнгән тәүге эшмәкәрлек тәҗрибәһен туплауы:

Гражданлык-патриотик тәрбиәлә:

- Тыуған иленә – Рәсәйгә, йәнтөйәгенә, тыуған еренә, тәбиғәткә ихтирамлы мөнәсәбәтә, һөйөүә һәм хөрмәт итеүе;
- дәүләт (башкорт) телен тирә-якты танып-белеү коралы итеп таныуы;
- донъяны күп телле һәм күп мәзәниәтле йәмғиәт итеп кабул итеүе, үзен Рәсәй Федерацияһының гражданины итеп тойоп, халкының һәм Рәсәйҙең гражданины булыуын аңлауы;
- тыуған илебезҙең, республиканың үткәненә, бөгөнгөһөнә һәм киләсәгенә битараф булмауы;
- үз халкын һәм шул ук ваҡытта башка халыктарзы ихтирам итеүе, икенсе халыктарзың тарихына, мәзәниәтенә хөрмәт менән карауы, төрлө милләт вәкилдәренә ыңғай карашы;
- һәр кешене йәмғиәтебезҙең вәкиле итеп кабул итеүе, мөнәсәбәттәргә эзәп-әхлак канундарына таянып короуы.

Әзәп-әхлак тәрбиәһендә:

- һәр кешенең шәхес булыуын таныуы;
- башкаларға карата игтибарлы һәм ихтирамлы булыуы;
- кешеләргә физик һәм әхлаки зыян килтерергә йүнәлтелгән кылыктарзы кабул итмәүе;
- әхлаки тәртип кағизәләрен беләүе: оялыу, ғәфү үтенәү, тартыныу һ.б.
- укыу һөзөмтәләре, эшләгән эштәрең өсөн яуаплылык тойоуы;

Эстетик тәрбиәлә:

- үз халкының һәм башка халыктарзың традицияларына һәм ижадына, төрлө сәнғәт төрзәренә, мәзәниәткә кызыкһыныуы, уларзы хөрмәт итеүе;
- художестволы эшмәкәрлек төрзәре аша үз-үзен танытыуға ынтылышы;

Фәнни беләмдең киммәттәре:

- танып-беләүзә үз аллылығы, кызыкһыныусанлығы, әүземлеге, инициативалылығы;
- дөйөм күзалллауының, фекерләүенең, хәтеренең үсеше.

Ошо һөзөмтәләргә ирешәү сараһы булып дәрәслектең текстары, текска бирелгән һораузар һәм биремдәр, эшмәкәрлек нигезендә укытыу технологияһы һ.б. тора.

МЕТАПРЕДМЕТ ҺӨЗӨМТӨЛӘРЕ

Укыусыларзың “Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” укыу предметын үзләштерәүенең метапредмет һөзөмтәләре булып

түбөндөгө универсаль укыу эшмәкәрлеге төрзөренөң формалашкан булыуы тора.

Танып-белеу универсаль эшмәкәрлеге

Нигез логик эшмәкәрлек:

- төрлө тел берәмектәрен сағыштырыу, окшаш һәм айырмалы яктарын табыу;

- укыу мәсьәләһен сисеу өсөн кәрәкле мәғлүмәтте эзләп таба белеу, әзер алгоритм буйынса эште ойоштороу;

Нигез тикшеренеу эшмәкәрлеге:

- укытыусы ярзамында максатты билдәләу, телмәр ситуацияһын үзгәртеүҙе планлаштырыу;

- төрлө эш варианттарын сағыштырыу, әзер планға таянып проект төзөү;

- тел материалын күзәтеу нигезендә һығымталар яһау һәм уларҙы исбатлау;

Мәғлүмәт менән эшмәкәрлек:

- мәғлүмәт сығанағын һайлай, кәрәкле һүҙлектә таба белеу;

- бирелгән алгоритм буйынса тәкдим ителгән мәғлүмәтте күрһәтелгән сығанактарҙан таба белеу;

- укытыусы тәкдим иткән ысул менән тикшереп, дөрөс мәғлүмәтте ялған мәғлүмәттән айыра белеу;

- Интернеттан мәғлүмәт эзләүҙә хәүефһезлек кағизәләрен үтәү;

- укыу мәсьәләһенә ярашлы мәғлүмәтте анализлау һәм текст итеп, график форматта, аудио аша бирергә өйрәнеү;

- таблица, схема аша бирелгән лингвистик мәғлүмәтте аңлау, үз аллы төзөлгән таблица ярзамында мәғлүмәтте еткерәү.

Башланғыс мәктәпте тамамлауға, укыусыларҙа түбөндөгө коммуникатив универсаль укыу күнекмәләре формалаша:

Аралашыу:

- таныш мөхиттә аралашыу шарттары һәм максаттарына ярашлы, хистойғоларзы сағылдыра белеү, әңгәмәсегә ихтирам менән карау, диалог алып барыу кағизәләрен теүәл үтәү;

- төрлө караштар булыуын таныу;

- үз фекеренде матур итеп әйтә һәм исбатлай белеү;

- телмәр ситуацияһына ярашлы телдән телмәр өлгөһө төзөй белеү;

- проект төзөүзә, тикшеренеү эше барышында парлап һәм төркөмләп эшләүзәң һөзөмтәләре тураһында сығыш яһай белеү,

- сығыш өсөн иллюстратив материал һайлай белеү.

Уртаҡ эшмәкәрлек:

- стандарт ситуацияларзауҡытыусы ярҙамында ҡыска ваҡытлы һәм оҙайлы максаттар куя белеү;

- уртаҡ эшмәкәрлектәң максатын кабул итеү, ролдәрзе бүлешәү, эшмәкәрлек барышында һөйләшә һәм килешә белеү;

- етәкселек итергә һәм буйһона белергә, конфликтты үз аллы сисергә әзер булыу;

- эштең бүленгән өлөшөн яуаплы итеп башкара һәм дөйөм һөзөмтәгә индергән өлөшөндө баһалай белеү;

- тәкдим ителгән өлгөгә ярашлы бергәләп проект эштәрен башкара белеү.

Регулятив универсаль уҡыу эшмәкәрлегә

Үзеңде ойоштороу:

- уҡыу эшмәкәрлегенәң максатын үз аллы билдәләй, эштең эзмә-эзлелеген, һөзөмтәләргә баһалай белеү;

- һөзөмтәгә ирешәү өсөн уҡыу мәсьәләһен сисеүзә планлаштыра белеү;

- уҡытыусы менән берлектә уҡыу проблемаһын сисеүзәң планын төзөү;

- дәрестәң максатына ярашлы план буйынса эшләү, хаталарзы төзәтә белеү;

- эшмәкәрлектәң эзмә-эзлелеген төзөй белеү.

Үз-үзеңде контролләү:

- укыу эшмәкәрлегендәге уңыштарзы һәм уңышһызык сәбәптәрен анализлай, телмәр хаталарын һәм орфографик хаталарзы төзәтә белеү;

- укытыусы менән диалог барышында эште баһалаузың критерийзарын асыклау, шул критерийзарға ярашлы үзендең һәм иптәштәреңдең эшен баһалай белеү;

– мәғлүмәт сығанактарындағы күрһәтмәләргә ярашлы эшләй белеү, эште планлаштырыуза һәм контролләүзә кағизәләрзе иштә тотуу;

– телдән һәм язма телмәрзә эш алымдарын белеү;

– иптәштәреңдең һәм укытыусының эшенә биргән баһаһын аңлап кабул итеү.

Предмет һөзөмтәләре

«Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле» предметы буйынса предмет һөзөмтәләре башланғыс дөйөм белем биреү кимәлендә түбәндәгеләрзе тәьмин итә:

- Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теленең статусын һәм әһәмиәтен аңлау, Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) телен өйрәнеүгә мотивация булдырыу: милләт-ара аралашыу өсөн Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теленең әһәмиәтен аңлау.

- дәүләт (башкорт) теленең фонетикаһы, лексикаһы, грамматикаһы, орфографияһы һәм пунктуацияһы тураһында башланғыс белемдең формалашыуы, шулай ук алған белемде телмәр эшмәкәрлегендә: башкорт теленең өндәрен һәм һүззәрен тел нормаларына ярашлы, фонетик хатаһыз әйтеү һәм һөйләү; телмәрзә өйрәнелгән материал сиктәрендә үзләштерелгән лексиканы кулланыу;күләме буйынса зур булмаған диалогтар төзөү; телмәр этикетының өйрәнелгән формулаларын файзаланып, телмәр аралашыуында катнашыу;

- дәүләт (башкорт) телендә телмәр эшмәкәрлегенә бәтә төрзәренә формалашыуы һәм үсеше:

Тыңлау (тыңлау): төрлө сығанактарзан яңғыраған телмәргә төшөнөү (укытыусы, класташтар, теле- һәм радиотапшырыузар);

Һөйләшеү: телмәр өлгөләрен тергезеү, көнкүреш, укыу темаларына диалогтарза, тыңлаған йәки укыған текстар буйынса фекер алышыуза катнашыу; шиғырзарзы яттан һөйләү;

Укыу: өйрәнелгән тел материалында төзөлгән зур булмаған текстарзы кыскырып укыу;

Языу: телмәр өлгөләрен күсереп языу, тексты һүрәтләү һәм унан һүззәр, һүзбәйләнештәр, укыу мәсьәләһенә ярашлы һөйләмдәр язырға; зур булмаған язма эштәрзе һәм ижади эштәрзе башкарыу.

Предмет һөзөмтәләре

*“Башкортостан Республикаһының дәүләт (башкорт) теле” укыу
предметын 1-се класта өйрәнеүзең һөзөмтәләре*

Лингвистик белем нигеҙҙәре

Укыусы түбәндәгеләрзе өйрәнә:

- башкортса өндәрзе һәм хәрәфтәрзе айырырға, өндәргә кылыкһырлама бирергә: һаңғырау/яңғырау, парлы/парһыз, бирелгән нигеҙ буйынса өндәрзе төркөмләргә; һүззең, һөйләмдәрзең өн схемаһын төзөү;

Укытыу өсөн төп төшөһсәләрзе билдәләргә: һүз, өн, һузынкы һәм тартынкы өндәр, өн билдәһе, квадрат, түңәрәк йәки хәрәф;

- башкорт алфавиты хәрәфтәрен атарға, башкорт теленең үзенсәлектә хәрәфтәрен һәм өндәрен рус теле менән сағыштырырға;

- һөйләмдәрзе, текстарза йәки диалогтарза төшөп калған һүззәрзе өстәп язырға;

- һөйләм башында зур хәрәф языузы һәм исемдәрзе, һөйләм азағындағы нөктәһе, интонация буйынса һорау йәки өндәү тамғаһын асықларға;

- рақлау, һорау һәм өндәү һөйләмдәрзе билдәләргә;

- башкорт телендәге тексты күсереп алырға, уға кәрәктә һүззәр өстәргә;

- өлгө буйынса таблица, ябай анкета тултырырға.

Телмәр үстөрөү

Укыусы түбөндөгеләрзе өйрөнө:

- укытыусының, класташтарының һораузарына яуап бирергә, күргәзмәлеккә таянып, ябай текстарзың мәғәнәһен аңларға;
- укытыусының аңлатмаларын, таныш лексик-грамматик материалға таянып төзөлгән текстарзың йөкмәткәһен ишәтергә һәм аңларға;
- тематик һәм сюжетлы һүрәттәр, өйрәнелгән лексик темаларға бирелгән ситуация буйынса 4-6 репликанан торған диалог алып барырға.
- - Ә, Ө, Е һузынкыларын, асык һәм ябык типтағы ижектәрзе, дифтонгыларзы укыу, языу кағизәләрен белергә;
- һүзәрзе ижектәргә бүлергә, һүзәге ижектәрзең һанын билдәләргә;
- һүзәрзә һәм фразаларза дөрөс басымды, дөйөм интонацияны һакларға;
- һөйләмдә һүз тәртибен дөрөс төзөргә; телмәр этикеты кағизәләрен файзаланырға (башланғыс кимәлдә);
- репликаларзы башкортсанан руссаға тәржемә итергә;
- балалар фольклоры әсәрзәрен, шиғырзарзы һәм йырзарзы яттан һөйләргә;
- өлгө буйынса предметтың, һүрәттең бәләкәй генә тасуирламаһын язырға;
- текска, һүрәткә кағылышлы һораузарға яуап бирергә;

Тематик планлаштырыу

1 –се класс (34 сәғәт)

Тел бүлеге, тема	Программа йөкмәткеһе	Укыусыларҙың төп эшмәкәрлек төрө
Телмәргә әзерләү курсы (5 сәғәт)	«Башкортостан - минең тыуған ерем». Тел тураһында дөйөм төшөнсә	Укытыусы, дәрәслек менән танышыу. Күп милләтле Башкортостан Республикаһы, дәүләт (башкорт) теле тураһында әңгәмә. Башкортостан Республикаһының һәм Рәсәй Федерацияһының дәүләт символдары менән танышыу. Башкортостан Республикаһы Рәсәй Федерацияһы картаһында. Башкортостан тураһында видеоролик карау.
	«Иҫәнләшергә өйрәнәбез». Һөйләү һәм язма телмәр	Кыска сәләмләү репликаларын тыңлап аңларға өйрәнеү. Сәләмләү һүззәренә өйрәтеү, укытыусы артынан телмәр формаларын кабатлау. Башкорттарҙа, рустарҙа, татарҙарҙа, сыуаштарҙа, удмурттарҙа, маризарҙа, мордваларҙа һ.б. сәләмләү йолалары тураһында мәғлүмәт. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен әйтергә өйрәнеү [һ, ғ, ҙ]. Рәсемдәрҙе карау һәм әкиәт геройҙарын билдәләү. Эш дәфтәрҙәрендә язылған хәреф, бизәк элементтарын языу. Һөйләү һәм язма телмәр араһындағы айырмаларҙы билдәләү.
	«Әйзәгез, танышайыҡ». «Исемен кем?» -	Танышыу репликаларын аңларға өйрәнеү. Укытыусы артынан телмәр клишеларын кабатлау. Текстты һөйләмдәргә, һөйләмдәрҙе һүззәргә, һүззәрҙе ижектергә таркатыу. «Исемен кем?» тигән һорауҙы өйрәнеү,

	һорауын үзләштерергә һәм яуап корорға өйрәнеү. Һөйләм һәм һүз	яуап короу. Башкорттарҙа танышыу йолалары тураһында мәғлүмәт. Һөйләмдәрҙә һүзҙәр һанын билдәләү.
	«Әйзәгез, танышайыҡ». һорауын үзләштереү. Яуап бирергә өйрәнеү. Ижек, өн һәм хәреф	Кыска ғына танышыу диалогтарын тыңлап аңларға өйрәнеү. «Һин кем?» һорауын үзләштереү һәм яуап кайтарырға өйрәнеү. Һүзҙәрҙе ижектәргә бүлеү, һүзҙәгә ижектәр һанын билдәләү, айырым өндәрҙе (һузынғылар һәм тартынғылар) айырыу. Һүзҙә өндәр һанын, уларҙың характерын, эзмә-эзлеләген билдәләү, схема-моделен төҙөү.
	«Әйзәгез, танышайыҡ». «Был кем?», «Был нимә?» Башкорт теленә үзенсәлекле өндәре [ә, ө, ү]	«Һин кем?» тигән һорауын өйрәнеү, яуап төҙөү, телмәрҙе әүземләштереү. Башкорт теленә үзенсәлекле һузынғы өндәрен өйрәнеү [ә, ө, ү]. Өндәрҙе характер билдәләре (айырым һәм һүз составында, төрлө позицияларҙа) буйынса билдәләү, хәрефтәр менән тамғалау. Дәрәслектең һүрәттәре менән эшләү, сюжет нигеҙен асыҡлау, һүрәттең һәр персонажын табыу һәм билдәләү. Рәсемдәр буйынса кыска һөйләмдәр төҙөү, уларҙы төҙөлгән схемалар менән сағыштырыу.
Мин танышам (5 сәғәт)	Алфавит. <i>Аа</i> хәрефен	Дәрәс теманы буйынса диалог тыңлау. Дәрәслектең иллюстрациялары менән эш. «Хәйерле көн!», «Осрашканға тиклем!» телмәр клишеларын үзләштереү, уларҙы телмәрҙә әүземләштереү. Башкорт теленә алфавиты

	өйрәнеү	менән танышыу. <i>А</i> хәрефен өйрәнеү, башкорт һәм рус телдәрендә был өндәрзең әйтелешендә айырмаларзы билдәләү, һүззең өн схемаһын төзөү. Эш дәфтәрзәрендә <i>Аа</i> хәрефен языу.
	«Һау булығыз!». <i>Оо</i> хәрефен өйрәнеү	Исәнләшеү һәм хушлашыу: «Сәләм!», «Һау булығыз!». Телмәр клишеһын кулланыу, телмәр этикеты кағизәләрен үзләштереү. <i>Оо</i> хәрефен өйрәнеү, башкорт һәм рус телдәрендә был өндәрзең әйтелешендә айырмаларзы билдәләү, һүззең өн схемаларын төзөү. Эш дәфтәрзә <i>Оо</i> хәрефен языу. Дәреслек буйынса әкиәт иллюстрациялары менән эшләү.
	<i>Ыы</i> хәрефен өйрәнеү	Танышыу тураһындағы диалогтар тыңлау, һораузарға яуап биреү. Парлап яңы диалог төзөү. Башкорт теленең яңы үзенсәлекле өндәре менән танышыу: ғ, с, ң, әйтелештәрен нығытыу. <i>Ыы</i> хәрефен өйрәнеү, был өндә әйтеүзә башкорт һәм рус телдәрендәге айырмаларзы билдәләү. Һүззәрзең, һөйләмдәрзең схемаларын төзөү. Эш дәфтәрзәрендә <i>Ыы</i> хәрефен языу, төрлө эштәрзе башкарыу.
	<i>Ээ</i> хәрефен өйрәнеү	Танышыу тураһында кыска репликаларзы тыңлау, яңы лексиканы үзләштереү. «Һиңә нисә йәш?» һорауын өйрәнеү һәм «Миңә... йәш» тип яуап төзөү, телмәрзе әүземләштереү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен кабатлау. 1 - 10 исәбен өйрәнеү. <i>Ээ</i> хәрефен өйрәнеү, башкорт һәм рус телдәрендә был өндәрзең әйтелешендә айырмаларзы билдәләү. Һүззең өн схемаһын, һөйләмдәр схемаһын төзөү. Өйрәнелгән хәрефте языу, эш дәфтәрзәрендәге эштәрзе башкарыу.

	<i>Вв (у)хәрефен өйрәнеү</i> Телмәр үстөрөү	Сюжетлы картина буйынса һөйләмдәр төзөү, өйрәнелгән һүзәрзе, өндәрзе кабатлау, укытыусы тәкдим иткән һөйләмдәрзең схемаларын төзөү. <i>Вв</i> хәрефен өйрәнеү, башкорт һәм рус телдәрендә был өндәрзең әйтелештәге айырмаларзы билдәләү, эш дәфтәрзәрендә языу, бирелгән күнегеүзәрзе эшләү.
Мин һәм минең ғаиләм (5сәғәт)	<i>Әә хәрефен өйрәнеү</i>	2-3 репликанан торған кыска диалогты тыңлау, йөкмәткеһе тураһында әңгәмәләшеү. Тема буйынса яңы һүзәр менән танышыу, телмәрзә үтелгән лексиканы әүземләштерөү. Өлгө буйынса үзе тураһында топик төзөргә өйрәнеү. [Ә] өнөн өйрәнеү, һүз башында, уртаһында һәм аҙағында өндәрзең урынын билдәләү. Өйрәнелгән хәрефте эш дәфтәрзәрендә языу. Парзарза һүзәрзең схемаһын төзөү, эштәрзе баһалау.
	<i>Өө хәрефен өйрәнеү</i>	Ғаилә тураһында диалогты диалогты тыңлау, йөкмәткеһе тураһында әңгәмәләшеү. Ғаилә ағзаларының исемдәре менән танышыу, телмәрзә яңы һүзәрзе әүземләштерөү. Өйрәнелгән башкорт алфавиты хәрефтәрен кабатлау. <i>Өө</i> хәрефен өйрәнеү, эш дәфтәрзәрендә хәрефте языу. Һүз схемаларын төзөү буйынса төркөмдәрзә эш.
	<i>Үү хәрефен өйрәнеү</i>	Ғаилә тураһында кыска репликаларзы тыңлау, репликаларзың йөкмәткеһе буйынса һораузарға яуап бирөү. Тема буйынса өйрәнелгән һүзәрзе кабатлау, телмәрзә лексиканы әүземләштерөү. Үз ғаиләһе

		тураһында һөйләмдәр төзөү, өйрәнелгән хәрефтәрҙе кабатлау. Үү хәрефен өйрәнеү, эш дәфтәрҙәрендә хәрефте языу. [Ү] өнө булған тизәйткестәрҙе кабатлау. Дәрәслектең иллюстрациялары менән эшләү.
	Һһ хәрефен өйрәнеү	Дәрәс темаһы буйынса аудиотексты тыңлау, йөкмәткеһе тураһында һорауҙарға яуап биреү. Яңы һүҙҙәр менән танышыу, телмәрҙе яңы лексиканы әүземләштереү. Үз ғаиләһе тураһында өлгөгә таянып һөйләмдәр төзөү. Һһ (әйтелештә х өнө менән сағыштырыу) хәрефен өйрәнеү. Өйрәнелгән хәрефте эш дәфтәрҙәрендә языу. Һүҙҙәр һәм һөйләм схемалары төзөү, эш дәфтәрҙәрендә эштәрҙе башкарыу.
	Телмәр үстөрөү	Төркөмдә эш: сюжетлы картина буйынса һөйләмдәр, һүҙҙәр һәм һөйләмдәрҙең схемаһын төзөү, һүҙҙәргә өн анализы яһау. Ғаилә тураһында диалог һәм 2-3 һөйләмдән торған кыска монолог короу. Ғаилә тураһында проект төзөү.
Мәктәптәге тормошом (7 сәғәт)	Ғғ хәрефен өйрәнеү	Ғаилә ағзалары тураһында аудиоязма тыңлау, тыңлаған текст буйынса һорауҙарға яуап биреү. Тема буйынса яңы һүҙҙәр менән танышыу. Бирелгән клише буйынса кыска диалогтар короу, һорауҙар һәм уға яуаптар. Ғғ хәрефе менән танышыу, эш дәфтәрҙәрендә өйрәнелгән хәрефте языу. Таныш хәрефтәр менән ижектәр укыу, һүҙҙәрҙең өн моделен төзөү.

	Кк хәрефен өйрәнеү	Мәктәп тураһындағы тексты тыңлап аңлау, тыңланған текст буйынса һораузарға яуап биреү. Тема буйынса яңы һүззәр менән танышыу, уларҙы телмәрзә әүземләштереү. Бирелгән өлгө буйынса кыска диалогтар короу, һораузарға яуап биреү. Кк хәрефе менән танышыу, эш дәфтәрҙәрәндә өйрәнелгән хәрефте языу. Ижектер һәм һүззәр укыу, дәрәслектең һүрәттәре менән эшләү.
	Зз хәрефен өйрәнеү	Класс тураһындағы тексты тыңлау, йөкмәткеһе буйынса һораузар. Укыу-укытыу кәрәк-ярактарын белдереүсәе яңы һүззәр менән танышыу, уларҙы телмәрзә әүземләштереү. Бирелгән клише буйынса кыска диалог короу, тема буйынса һораузарға яуап биреү. Зз хәрефен эш дәфтәрәндә языу. Тренажер ярҙамында ижектер укыу.
	Сс хәрефен өйрәнеү	Төстәрзә аңлаткан яңы һүззәр менән танышыу, уларҙы телмәрзә әүземләштереү. Бирелгән клише буйынса кыска диалог короу, сс хәрефен өйрәнеү, эш дәфтәрҙәрәндә языу. Дөрөс укыу күнекмәләрен үстәреү. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
	Нн хәрефен өйрәнеү	Аудиотекст тыңлап, йөкмәткеһе тураһында әңгәмәләшеү. Өйрәнелгән лексиканы файҙаланып, тема буйынса диалог төзөү. Дәрәслектәге тексты укыу, [н] өнө менән танышыу. Эш дәфтәрҙәрәндә нн хәрефен языу, тәкдим ителгән эштәрзә башкарыу. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
	Өйрәнелгән өн-хәрефтәрзә кабатлау	Тема буйынса яңы һүззәр менән танышыу. Азык-түлек тураһында һөйләмдәр төзөгәндә яңы һүззәрзә әүземләштереү. Бирелгән клише буйынса кыска диалог, «Нимә яратаһың?» тигән һорауҙы үзләштереү һәм «Мин яратам...» тигән яуап төзөү. Өйрәнелгән хәрефтәр менән һүззәрзә эш дәфтәрҙәрәнә языу. Төркөмдәрзә эш: яраткан

		ризығың тураһында һораулама үткәрәү. Мәктәп тормошо тураһындағы текстар тыңлау, һораузарға яуап биреү. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
	Телмәр үстөрөү	Дәрәсләктәге сюжетлы һүрәттәр буйынса һөйләмдәр төзөү. Өйрәнелгән һүззәрзе, өндәрзе, хәрәфтәрзе кабатлау. Башкорт телендә бирелгән һөйләмдәрҙең схемаһын төзөү. Диалогтарҙы тулыландырыу йәки дауам итеү. Укытыусы тәкдим иткән анкетаны тултырыу. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
Мин уйнарга яратам. (4 сәғәт)	[ЙО] дифтонгы	Уйынсыҡтар тураһындағы тексты тыңлап аңлау. Тема буйынса яңы һүззәр менән танышыу, яңы лексиканы телмәрҙә әүземләштерәү. Бирелгән клише буйынса кыска диалогтар короу. [ЙО] дифтонгыһы менән өйрәнелгән һүззәрзе эш дәфтәрҙәрәндә языу. Дәрәсләктә һүззәр һәм һөйләмдәр укыу. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
	[ЙӨ] дифтонгы	Уйынсыҡтар тураһында йырҙар тыңлау. Йөкмәткеһе буйынса һорауҙар һәм яуаптар биреү. Дәрәсләктәге текстарҙы укыу. [ЙӨ] дифтонгы менән эш дәфтәрҙәрәндә тәкдим ителгән эштәрҙе башкарыу. Текска төшөп калған һүззәрзе өстәү. Үз эшендә һәм класташтарыңдың эшен баһалау.
	[ЙҮ] дифтонгы	Уйындар хаҡында диалогты тыңлап аңлау, уйнарга саҡырырға өйрәнеү. Тема буйынса яңы һүззәр менән танышыу, телмәрҙә әүземләштерәү. Диалогтарҙы тулыландырыу. Дәрәсләктәге тексты укыу. ЙҮ дифтонгы менән һүззәрзе языу. Башкорт теленән рус теленә таныш лексикалы тексты тәржемә итеү.

	Телмәр үстөрөү	«Хәрәкәтле уйындар» сюжетлы һүрәттәр буйынса кыска диалогтар төзөү. Өйрәнелгән һүзәрзе, өндәрзе, хәрәфтәрзе кабатлау. Башкорт телендә һөйләмдәрзең схемаһын төзөү. Үтелгән темалар буйынса һөйләшеүзә катнашыу.
Йәнле тәбиғәтте өйрәнәм (4 сәғәт)	[ЙӘ] дифтонгы	Тәбиғәт тураһында текстар тыңлау, йөкмәткеһе буйынса һораузарға яуап биреү - фекер алышыу. Тема буйынса яңы һүзәр менән танышыу, йыл мизгелдәре тураһында һөйләмдәр төзөгәндә уларҙы телмәрзә әүземләштереү. Яңы һүзәрзе файзаланып, кыска диалог короу. Эш дәфтәрзәренә [ЙӘ] дифтонгы менән һүзәр, һөйләмдәр языу. «Йәшенмәк» уйынын өйрәнеү.
	[ЙЫ] дифтонгы	«Минен яраткан йәшелсәм» темаһы буйынса лексик берәмектәрзе үзләштереү, ятланған һүзәрзе телмәрзә кулланыу. «Нимә яратаһың?» тигән һорауға яуап бирергә өйрәнеү. Һүзәрзең [ЙЫ] дифтонгыһы менән дөрөс язылышы. Парлап эшләү: яраткан йәшелсә тураһында диалогты тулыландырыу. Дәрәслек буйынса тексты һайлап укыу.
	[ЙЕ] дифтонгы	Йәшелсә һәм емештәр тураһындағы тексты тыңлап аңлау, тыңланған текст буйынса һораузарға яуап биреү. Лексик берәмектәрзе өйрәнелгән темаға ярашлы үзләштереү, ятлаған һүзәрзе телмәрзә кулланыу, эш дәфтәрзәрендә һүзәр, һөйләмдәр языу. Парзарза эшләү: яраткан емеш-еләк тураһында шаблон буйынса һорау-яуап биреү. Текстарҙы укығанда баһым һәм паузаларҙы иҫтә тоту мотлак..

	Һөйләмдә һүззәр тәртибе	Яраткан емештәр тураһындағы тексты тыңлап аңлау, текст буйынса һораузарға яуап биреү. Тема буйынса яңы һүззәр менән танышыу, тикшерелгән лексиканы файзаланып, үзенең дүрт аяклы дуҫтары тураһында һөйләмдәр төзөү. Яңы һүззәрҙе файзаланып, кыска диалог короу. Эш дәфтәрҙәрендә күрһәтелгән схема буйынса һөйләмдәр языу. Һөйләмдә һүззәр тәртибен өйрәнеү. План буйынса дуҫ хаҡында һөйләргә өйрәнеү. «Минең яраткан бесәйем» (эт, тутыйғош...) темаһына проект төзөү.
Белемде контролләү һәм өйрәнелгәндәрҙе кабатлау. Телмәр үстөрөү. 2 сәғ.		Өйрәнелгән материалды кабатлау. Контроль эш эшләү. Хаталар өстөндә эш.
Резерв сәғәттәр -2 сәғәт		

Мәғлүмәт ресурстары

1. Башкорт телен үз аллы өйрәнеү өсөн «Интерактив башкорт теле» веб-ресурсы// URL: <https://bashlang.ru/> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 17.05.2022).
2. Балаларҙы өсөн «Балалар» интернет-порталы// URL: <https://balalar.org/> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 17.05.2022).
3. «Башкортостан» телерадиокомпанияһының «Тамыр» балалар һәм үсмерҙәр телеканалы // URL: <https://bash.news/bst> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 18.05.2022).

4. Башкортостан Республикаһының мәғлүмәт порталы // URL: <https://www.bashkortostan.ru/> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 18.05.2022).
5. Башкортостандың мәҙәни донъяһы // URL: <http://ebook.bashnl.ru/dsweb/HomePage> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 23.04.2022).
6. Башкорт теленә өйрәтеүсе халыҡ-ара дистанцион система // URL: <https://region.bspu.ru/> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 23.04.2022).
7. Русса-башҡортса онлайн һүҙлек // URL: <https://huzlek.bashqort.com/> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 23.04.2022).
8. Башкорт телен үз аллы өйрәнеү өсөн кулланма // URL: <https://elib.bashedu.ru/dl/read/VahitovaSamouchBashkYaz.pdf/info> (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 23.04.2022).
9. ЯКласс платформаһы // URL: https://www.yaklass.ru/p/bashkirskiy_ya (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 10.06.2022).
10. Башҡортса-русса һәм русса-башҡортса тәржемәсе : <https://bashkortsoft.ru/>. (мөрәжәғәт итеү ваҡыты 10.06.2022)